

ČÁST II.

PŮSOBNOST ČSÚ VE VOLBÁCH

1. Základní údaje

Na zajištění přípravy a průběhu voleb se podílel Český statistický úřad, jehož hlavním úkolem, jako jednoho z volebním zákonem jmenovaných volebních orgánů, bylo stanovení závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb. Zpracování a prezentaci výsledků voleb také zcela samostatně a nezávisle na jiných volebních orgánech zajišťoval. Úkol Českého statistického úřadu ve volbách byl rámcově vymezen také zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

Úkoly v přípravě voleb vzala na vědomí Státní volební komise. Plnění podrobného harmonogramu přípravných prací ČSÚ bylo průběžně projednáváno na poradách a o plnění úkolů bylo informováno vedení ČSÚ i Státní volební komise. Uskutečnila se i řada porad s pracovníky regionálních pracovišť ČSÚ, zaměřených zejména na přípravu pracovníků a na vytvoření dostatečných zpracovatelských kapacit.

2. Metodická a technicko-organizační příprava zpracování výsledků hlasování

Způsob zpracování, postup pracovníků ČSÚ v jednotlivých fázích zpracování, popis technických zařízení a funkcí programového vybavení byl dán technickým projektem a příslušnou dokumentací pro obsluhu počítačů. Součástí těchto dokumentů byl i popis bezpečnostních opatření proti možnému zanesení chyb do systému zpracování a podrobný popis systému prezentace výsledků voleb pro kandidující strany, ostatní volební orgány a veřejnost.

Mimořádná pozornost byla při tom věnována práci okrskových volebních komisí vzhledem k tomu, že zhruba na jedné třetině území ČR tyto komise zjišťovaly souběžně také výsledky hlasování ve volbách do Senátu a téměř 15 % okrskových volebních komisí kromě výsledků hlasování ve volbách do zastupitelstva obce zjišťovalo ještě výsledky hlasování ve volbách do zastupitelstva městské části nebo městského obvodu. Postup okrskových volebních komisí při zjišťování výsledků hlasování upravovaly pokyny, vydané ČSÚ jako součást závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb.

Se všemi vydanými pokyny byly seznámeny příslušné volební orgány, zejména pak okrskové volební komise, pro které byla organizována školení s doprovodným promítnutím instruktážního videopořadu. Pro okrskové volební komise byl také připraven program pro vyhotovení zápisu a pro předání výsledků hlasování v elektronické formě. Na lektorském zabezpečení těchto akcí se převážující mírou podíleli zaměstnanci regionálních pracovišť ČSÚ.

Velmi náročnou etapou přípravných prací bylo založení a aktualizace registrů kandidátů a volebních stran. Podle volebního zákona a vyhlášky MV šlo o jeden z rozhodujících úkolů ČSÚ ve volbách, který byl zvládnut díky mimořádnému nasazení sil ČSÚ a díky operativní spolupráci s registračními úřady.

Mimořádným úkolem ČSÚ byl výběr a příprava zaměstnanců, kteří podle volební legislativy museli být pro výkon svěřených činností vybaveni písemným pověřením. Šlo zejména o zajištění přebíracích pracovišť ČSÚ, vytvářených u pověřených obecních úřadů a v hl. m. Praze, Plzni, Brně a Ostravě u úřadů městských částí a městských obvodů v celkovém počtu více než 500 pracovišť. Dále pak o pracoviště ČSÚ, kde se navíc podepisoval zápis o výsledku voleb do zastupitelstva hl. m. Prahy, Plzně, Brna a Ostravy, u Magistrátu hl. m. Prahy i zápisy o výsledku voleb do zastupitelstev těch městských částí Prahy, pro které byl Magistrát registračním úřadem. Celkem tak bylo pro tyto volby, konané společně s volbami do Senátu, připraveno cca 800 pověřených zaměstnanců.

Další osoby byly najímány krátkodobě pro výkon dílčích činností na přebíracích pracovištích ČSÚ, např. pro kontrolu údajů přebíraných od okrskových volebních komisí nebo jejich pořizování. Jednalo se

především o zaměstnance z řad obecních úřadů, bývalé zaměstnance ČSÚ, studenty či zaměstnance jiných organizací.

Vzhledem k tomu, že stejným technickým systémem byly zpracovávány i výsledky voleb do Senátu, nelze říci, kolik kterých kapacit bylo použito na volby do Senátu a kolik na volby do zastupitelstev obcí. Celkem bylo ve zpracování výsledků obou druhů voleb nasazeno:

- Zhruba 1 200 počítačů na pořízení vstupních dat, v naprosté většině zapůjčených od obecních úřadů v místě, kde bylo vytvořeno přebírací pracoviště,
- 568 počítačů pro zpracování a přenosy okrskových dat k centrálnímu zpracování a prezentaci, v jednotné konfiguraci dodaných jako součást komplexu služeb firmy Alwil,
- výpočetní systém pro centrální zpracování, ukládání a prezentaci výsledků v ČSÚ - ústředí,
- téměř 3 000 osob, z toho bylo 805 vlastních zaměstnanců ČSÚ včetně 745 pracovníků s pověřením ve smyslu zákona.

Pro průběžné předávání převzatých okrskových dat k uložení, sumarizaci a prezentaci v centrální databázi a ke zpracování a poskytování informací na pracovištích u okresních úřadů bylo využito smluvně zajištěných přenosových služeb firmy Telefónica O₂.

Programové vybavení pro zpracování na úrovni okrsku, přebíracího pracoviště a v centru vyhotovil ČSÚ vlastními silami, programové vybavení pro prezentaci výsledků voleb řešila dodavatelská firma Orsia.

Celý projekt zpracování byl v úplné technologii ověřován před volbami ve třech celoplošných zkouškách na simulovaných příkladech a formou zátěžových zkoušek.

3. Průběh zpracování výsledků voleb

Systém zpracování výsledků voleb byl postaven na skutečnosti, že rozhodujícím momentem bylo schválení zápisu o průběhu a výsledku hlasování příslušnou okrskovou volební komisí. Volební legislativa již žádnému volebnímu orgánu neukládala zápisy okrskových volebních komisí přezkoumávat a jedinou kontrolní funkci v tomto směru má ČSÚ, který v případě chyb v zápisu může zápis odmítnout a stanovit okrskové volební komisi lhůtu, ve které má nedostatky odstranit.

Bezchybně převzaté výsledky z volebních okrsků byly průběžně přejímány k ukládání a postupné sumarizaci jak v lokální databázi na přebíracím pracovišti, tak v centrální databázi v ústředí ČSÚ. Po převzetí výsledků za všechny okrsky obce byly zjištěny celkové výsledky voleb do zastupitelstva obce, rozděleny mandáty v zastupitelstvu a vytištěn zápis o výsledku voleb. Zápis byl podepisován zástupcem příslušného registračního úřadu a pověřeným zaměstnancem ČSÚ. Pro obce, ve kterých byl vytvořen pouze jeden volební okrsek, byl vyhotoven i tzv. předběžný zápis, který byl předáván s dokumenty potvrzujícími převzetí bezchybného zápisu zástupcům okrskové volební komise.

Systém zpracování byl vybudován jako interaktivní systém přístupu více než 500 klientských stanic do centrální databáze v reálném čase, ze které byly převzaté okrskové výsledky neprodleně k dispozici v prezentačním systému. Po převzetí výsledků za všechny okrsky obce bylo vypočteno rozdělení mandátů, a tak, např. přes internet, byly všechny tyto údaje dostupné všem zájemcům.

Svého hlavního úkolu, zpracovat výsledky voleb v nejvyšší kvalitě při zajištění bezpečnosti systému zpracování a při zajištění co nejširší informovanosti o průběhu zpracování i o konečných výsledcích voleb jak kandidujících politických subjektů, tak i veřejnosti, se ČSÚ zhostil velmi dobře a v tomto směru k jeho práci nebyly žádné připomínky.

Neméně významným faktorem při posuzování úspěšnosti systému zpracování výsledků voleb je i faktor času, v jakém postupná sumarizace probíhá a kdy jsou konečné výsledky voleb k dispozici. Zde je

podstatné říci, že konečný čas byl limitován časem potřebným na zpracování výsledků hlasování v souběžně konaných a stejným technickým systémem zpracovávaných voleb do Senátu.

Celkové výsledky voleb byly známy v neděli 12. 10. 2014 po 6.00 hod., tj. po 16 hodinách od uzavření volebních místností. Na jedné třetině území tytéž okrskové volební komise zároveň zjišťovaly výsledky hlasování ve volbách do Senátu. Zároveň je potřebné říci, že výsledky za cca 95 % z celkového počtu okrsků byly převzaty do 21.30 hod. dne 11. 10., tj. do 7,5 hodin od uzavření volebních místností. Tohoto výsledku bylo dosaženo i proto, že oproti předchozím volbám podstatně více okrskových volebních komisí předávalo své výsledky také v elektronické formě.

Celkové výsledky voleb do zastupitelstev obcí pak zveřejnila Státní volební komise dne 14. 10. 2014 ve Sbírce zákonů Sdělením č. 217/2014. Úplné soubory výsledků voleb v členění podle volebních okrsků a obcí jsou i nadále uchovávány v Českém statistickém úřadu.